

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КОРОБЕНКО СЕРГІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

УДК 351.95:336.24.07(043.3)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНІ ПРОВАДЖЕННЯ
В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
СОПЛІКО Ірина Миколаївна,
Національний авіаційний університет,
декан юридичного факультету

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
РЯБЧЕНКО Олена Петрівна,
Університет Державної фіскальної служби
України, професор кафедри адміністративного права і
процесу та митної безпеки

кандидат юридичних наук, доцент
МЕРДОВА Ольга Миколаївна,
Донецький юридичний інститут МВС України,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін
факультету № 2

Захист відбудеться «21» квітня 2021 року о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16 у Національному авіаційному університеті за адресою: 03680, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03680, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Автореферат розіслано «17» березня 2021 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. Л. Юринець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначена формуванням шляхів вирішення двох взаємопов'язаних теоретико-правових проблем. По-перше, необхідністю обґрунтування шляхів гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур, що безпосередньо впливає з норми Конституції України про незворотність європейського курсу України. Другою проблемою є пошук оптимальних, за наявних умов, трансформаційних інституційних перетворень, процесуальних моделей реалізації митними органами повноважень юрисдикційного характеру, що своєю чергою актуалізує проблему вдосконалення адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. Наявність означених теоретико-правових проблем безпосередньо визначена і турбулентністю організаційних змін у секторі національної безпеки, почасти ситуативністю реформаторських ініціатив, і як наслідок – необхідність пошуку напрямків реалізації основного призначення митних органів, що полягає у створенні сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпеченні безпеки суспільства, захисті митних інтересів України (ч. 1 ст. 544 Митного Кодексу України).

Зазначені теоретико-правові проблеми обумовлюють необхідність їх наукового осмислення, що набуває особливого значення як з позицій суто теоретичних, так і з огляду на необхідність формування системних організаційно-правових заходів, які потребують першочергового впровадження з метою вдосконалення функціонування митних органів та правової регламентації їх юрисдикційних повноважень.

Це підтверджують результати правозастосовної діяльності митних органів. Порівняння даних щодо виявлення порушень митних правил митниціями Державної фіскальної служби України та Державної митної служби України, а також притягнення до відповідальності за їх вчинення митниціями та судами за 2013 рік та за 2020 рік, свідчить про підвищення рівня суспільної небезпечності вчинених порушень митних правил, що виявляється у видах найбільш резонансних порушень митних правил: 2013 рік – порушення правил переміщення промислових і продовольчих товарів, а у 2020 році – наркотичних засобів і психотропних речовин, підкацизних товарів. Також має місце ще одна група предметів – зброя та боєприпаси. Така ситуація, з негативною тенденцією щодо впливу на стан суспільної безпеки, потребує посилення державних заходів реагування.

Генезис наукового пошуку виходить з пізнання наявних напрацювань у обраному предметному напрямку досліджень та пов'язаних проблемних питань. Масив сформованих наукових поглядів виступає висхідною точкою відліку пошуку нових або поглиблення існуючих теоретичних положень. Саме завдяки напрацьованому теоретичному базису стає можливим застосування системного аналізу та юридичної компаративістики як методологічної основи визначення оптимальних в умовах сьогодення прогнозних моделей розвитку досліджуваного

явища чи процесу. Не є виключенням проблема обґрунтування підходу до визначення адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів, їх переліку, особливостей, рис, правових форм реалізації.

Кожен дослідник проблем митно-правового регулювання спирається на існуючий базис наукових напрацювань у визначеній предметній сфері. Необхідність здійснення поглибленого аналізу питання щодо сутності та змісту адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів визначає пріоритет звернення насамперед до робіт вчених у напрямку розвитку митного права, окремих проблем митно-правового регулювання: Є. В. Додіна, А. А. Дусика, О. М. Козиріна, Б. А. Кормича, С. Г. Левченко, В. Я. Настюка, Д. В. Приймаченко, Г. В. Соломенко, В. В. Хомутянського, М. Г. Шульги, І. П. Яковлева, І. В. Яромій та інших.

Предмет наукового дослідження визначає необхідність звернення до наукових робіт, в яких розглядаються проблеми адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів (С. М. Гусаров та інші). Слід згадати про ґрунтовну роботу О. М. Чернявської, присвячену аналізу напрямів сучасних правничих досліджень у сфері провадження у справах про порушення митних правил. Окремо виділено роботу А. Б. Калюти, яка проаналізувала адміністративно-юрисдикційну діяльність митних органів, дослідження Л. М. Дорофєєвої, присвячене адміністративно-правовому регулюванню організації та діяльності митних органів в контексті євроінтеграційного вибору України.

Процесуально-правовий аспект дослідження адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів визначив звернення до базових напрацювань у царині адміністративного процесу, адміністративної процедури таких вчених, як І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловійова, І. Л. Бородін, І. П. Голосніченко, Е. Ф. Демський, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, В. К. Колпаков, О. І. Миколенко, Н. Г. Саліщева, А. О. Селіванов, І. М. Сопілко, М. М. Тищенко, В. С. Четверіков та інших.

Потужні напрацювання цих та інших науковців є основою поглибленого аналізу проблем адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів та процесуальної форми її здійснення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри цивільного, господарського і адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» 25 грудня 2015 року (протокол № 5).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі теоретичних узагальнень досягнень юридичної науки, критичного аналізу норм чинного адміністративно-деліктного та митного законодавства, опрацювання міжнародних конвенцій, аналізу правозастосовної діяльності митних органів та практики адміністративних судів визначити сутність і зміст адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних

органів, запропонувати конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного адміністративного та митного законодавства.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

– систематизувати наукові дослідження, які стосуються проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів;

– обґрунтувати поняття адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів і визначити види таких проваджень;

– визначити чинники впливу на формування та реалізацію митними органами правового статусу і його особливості в адміністративно-юрисдикційних провадженнях, виходячи з генезису їх правового статусу та компетенції в адміністративно-юрисдикційних провадженнях;

– визначити принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень, здійснити їх систематизацію;

– розкрити сутність позовного провадження в діяльності митних органів;

– надати юридичну характеристику адміністративно-деліктних проваджень в діяльності митних органів;

– виділити напрямки гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур;

– окреслити шляхи вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів із врахуванням судової практики адміністративних судів щодо розгляду та вирішення митних спорів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері діяльності митних органів.

Предметом дослідження є адміністративно-юрисдикційні провадження в діяльності митних органів.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складає комплекс загальних методів наукового пізнання, а також спеціальних методів, що застосовуються в юридичній науці. Методологічною основою дисертаційного дослідження проблеми визначення сутності та змісту адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів є *системний підхід*, застосування якого одночасно з діалектикою забезпечує усебічність і цілісність наукового аналізу.

Застосування *системно-структурного методу* в сукупності з формально-юридичним аналізом та компаративним аналізом уможливило систематизацію наукових досліджень проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів (підрозділ 1.1), обґрунтування поняття «адміністративно-юрисдикційні провадження в діяльності митних органів» та визначення видів таких проваджень (підрозділ 1.2), дослідження генезису правового статусу митних органів та їх компетенції у адміністративно-юрисдикційних провадженнях (підрозділ 1.3). *Метод класифікації та групування* покладено в основу виділення принципів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень, здійснення їх систематизації

(підрозділ 2.1). Додаткового методологічного значення для обґрунтування поняття та ознак принципів зазначених проваджень (підрозділ 2.1), здійснення юридичної характеристики адміністративно-деліктних проваджень в діяльності митних органів (підрозділ 2.3) набув *формально-юридичний метод*. Системний аналіз у поєднанні з *методом юридичної компаративістики* дозволив розкрити сутність позовного провадження в діяльності митних органів (підрозділ 2.2). *Формально-юридичний та логіко-семантичний методи*, а також застосування *методу правового моделювання* дозволили окреслити шляхи вдосконалення правового регулювання адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів та її процесуальної форми (розділ 3).

Нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, міжнародні конвенції, згоду на обов'язковість яких надала Україна, акти чинного законодавства, якими урегульовано відносини у сфері адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. Широко використовувались рішення Європейського суду з прав людини, правові позиції Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду в справах, що впливають з митних правовідносин.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять статистичні дані Міністерства доходів і зборів України, Державної фіскальної служби України, Державної митної служби України протягом 2013–2020 років, а також матеріали судової практики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація являє собою одне з перших в Україні наукових досліджень, в якому на основі застосування системного підходу в сукупності з діалектикою визначено методологічний підхід до розкриття сутності й змісту адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів, обґрунтовано поняття, визначено види таких проваджень, надано їх змістовні характеристики, окреслено напрямки гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур і шляхи вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів, із врахуванням судової практики адміністративних судів щодо розгляду та вирішення митних спорів.

Рівень наукової новизни одержаних результатів та авторський внесок у дослідження проблеми характеризується науковими положеннями, висновками та пропозиціями, основними з яких є такі:

вперше:

- запропоновано розглядати адміністративно-юрисдикційне провадження в діяльності митних органів у тримірному аспекті: як правове явище (у загально-правовому аспекті); як процедуру (у процедурному аспекті); як поняття (в ідентифікуючому значенні). На відміну від такого багатовимірного підходу, про вид адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів можна зазначати тільки у ідентифікуючому значенні;

- обґрунтовано комплексний науковий підхід до визначення видів адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів,

виходячи: а) з визнання зв'язку між матеріальними і процесуальними нормами; б) з правового регулювання відповідних відносин адміністративними процесуальними та митно-процесуальними нормами; в) з процесуальної форми адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів;

– доведено доцільність врахування при формуванні принципів трьох аспектів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень: людиноцентристського, правозабезпечувального, правоохоронного;

– запропоновано охарактеризувати процедури функціонування системи управління превентивними ризиками та виділити в окрему стадію провадження у справах про порушення митних правил – інформаційно-аналітичну, що відповідає цілям застосування системи управління ризиками та дозволяє забезпечити взаємозв'язок процедур провадження у справах про порушення митних правил із процедурами виявлення таких порушень;

удосконалено:

– науковий підхід щодо розкриття змісту і призначення адміністративної процедури, який передбачає її характеристику в статичному і динамічному значеннях. У статичному значенні адміністративна процедура являє собою правила послідовних дій уповноваженим суб'єктом публічної влади щодо реалізації компетенції, спрямованої на розгляд і вирішення конкретної адміністративної справи. У динамічному значенні адміністративна процедура являє собою сукупність послідовних дій уповноваженим суб'єктом публічної влади;

– систематизацію адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів та запропоновано виділити такі їх види: 1) позовне провадження в адміністративних судах (у широкому значенні терміну «позовне провадження» як порядок вирішення справи по суті, враховуючи процесуальну форму звернення до адміністративного суду – позовна заява); 2) адміністративно-деліктне провадження (провадження у справах про порушення митних правил; провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, вчинені посадовими особами митних органів);

– положення про співвідношення провадження у справах про порушення митних правил та провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також визначення змісту провадження у справах про порушення митних правил;

– визначення напрямків гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур;

– підхід щодо систематизації корупційних ризиків в діяльності митних органів та виділено дві групи ризиків: 1) загальні (наявність яких обумовлена чинниками загальнодержавного рівня, що впливають на обсяг і особливості корупційних ризиків в діяльності митних органів); 2) відомчі (що безпосередньо випливають з проблем, які виникають у межах функціонування митних органів);

дістало подальшого розвитку:

– визначення поняття «стадії адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів» з позицій правової форми закріплення формально

визначених адміністративно-процесуальними нормами правових вимог до учасників адміністративно-юрисдикційного провадження у митній сфері та з урахуванням обґрунтованих ознак стадії;

– положення про закріплення у чинному законодавстві норм, які забезпечать відповідність статусу митних органів як правоохоронних, відповідно Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», виходячи з обґрунтованих чинників, які впливають на формування та реалізацію митними органами правового статусу та його особливості в адміністративно-юрисдикційних провадженнях;

– підхід щодо визначення поняття «принципи адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів», який враховує об'єктивний характер впливу процесів, які відбуваються у суспільстві та державі і позначаються на усіх сферах публічно-правової діяльності, в тому числі на митній, і дозволяє констатувати невичерпність положень про принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень. Врахування характеру впливу суспільних трансформацій дозволяє при визначенні принципів відтворити стратегію перетворень, закріпивши відповідні теоретичні положення як основу участі митних органів у процесуальній діяльності (провадженнях);

– систематизація принципів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень, яку здійснено за ознакою характеру відтворюваних ними закономірностей та виділено три групи принципів. Зазначено про існування спільних принципів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень усіх видів;

– визначення ознак позовного провадження в діяльності митних органів і відмінностей процесуального порядку розгляду позовної заяви (адміністративного позову) та заяви у справах адміністративної юрисдикції за участю митних органів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації положення, висновки та пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

– *в науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового опрацювання проблеми сутності й змісту адміністративної юрисдикційної діяльності та процесуальної форми її здійснення митними органами, визначення шляхів вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів (*Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Національного авіаційного університету від 02.06.2020 р.*);

– *у правотворчості* – під час внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, а також прийняття нових законів та підзаконних актів у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності (*Довідка про практичне впровадження в діяльність Кабінету Міністрів України від 04.06.2020 р.*);

– *в освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне процесуальне право України», «Митне право», при підготовці науково-практичних видань, підручників,

навчальних посібників і методичних рекомендацій для науковців, юристів-практиків, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів (*Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітню діяльність Національного авіаційного університету від 02.06.2020 р.*).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним дослідженням актуальної наукової проблеми. Основні теоретичні положення та висновки, що характеризують наукову новизну і практичне значення дослідження, є результатом особистих досліджень, що були здійснені дисертантом на основі ґрунтовного аналізу наукових публікацій, законодавства та практики його застосування.

Апробація матеріалів дисертації. Основні наукові концепти і висновки обговорено та схвалено на засіданнях кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»; виносились на розсуд наукової спільноти на I наук.-практ. онлайн-конф. «Актуальні питання юридичної науки та практики» (м. Київ, 23 квітня 2020 р.), наук.-практ. семінарі «Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності» (м. Харків, 14 травня 2020 р.), III конференції молодих науковців «Забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізаційних трансформацій» (м. Київ, 29 травня 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли своє відображення у 9 наукових публікаціях, із них 6 – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 3 тези виступів на науково-практичних конференціях та семінарі.

Структура й обсяг дисертації визначена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, які включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (213 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки, з них основний текст – 187 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, теоретичне значення та практичну цінність, основні методологічні підходи до дослідження, розкрито наукову новизну, а також наведено інформацію про апробацію, особистий внесок здобувача, публікації результатів дослідження і його структуру.

У **розділі 1 «Теоретико-правові засади визначення адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів»** систематизовано наукові дослідження, які стосуються проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місце в діяльності митних органів, обґрунтовано поняття адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів та визначено види таких проваджень, визначено чинники впливу на формування і реалізацію митними органами правового статусу та його особливості в адміністративно-юрисдикційних провадженнях, виходячи з генезису їх правового статусу та компетенції в адміністративно-юрисдикційних провадженнях.

У підрозділі 1.1. «Стан наукової розробленості проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів» доведено, що формування наукового погляду щодо сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів має виходити із усталених підходів до визначення категорій «адміністративний процес», «юрисдикція», «адміністративна юрисдикція». Опрацювання наукових робіт, в яких розглядався зміст зазначених категорій, дозволило констатувати, що активний пошук у цьому напрямку ще триває. Порівняно усталеним можна назвати підхід щодо сутності категорії «адміністративний процес» та її співвідношення з категорією «адміністративна процедура», який покладено в основу систематизації адміністративних процедур та оптимізації процесуальних стадій адміністративних проваджень – юрисдикційного або неюрисдикційного, котрі розглядаються як складові адміністративного процесу. Звідси – у процесуальній формі діяльності митних органів логічно виділяти адміністративні неюрисдикційні та адміністративно-юрисдикційні провадження. Також слід виокремлювати адміністративні процедури, які стосуються упорядкованої діяльності зазначених органів, а відповідна категорія є ширшою за змістом, порівняно із зазначеними провадженнями, і відображає необхідність забезпечення цілеспрямованого, послідовного характеру митних процедур.

У підрозділі 1.2. «Поняття та види адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів» обґрунтовано ознаки адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів та ознаки стадії такого провадження. Сформульовано поняття «стадії адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів». Визнання зв'язку між матеріальними і процесуальними нормами обумовило необхідність визначення адміністративно-юрисдикційними провадженнями в діяльності митних органів тільки тієї частини відносин щодо здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності, яка урегульована нормами Кодексу адміністративного судочинства України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та кореспондуючими з ними нормами Закону України «Про запобігання корупції», Митного кодексу України. Інші юрисдикційні відносини (щодо застосування посадовими особами митних органів адміністративного примусу, притягнення до дисциплінарної відповідальності, розгляду і вирішення скарг) запропоновано розглядати як урегульовані адміністративно-процедурними нормами.

У підрозділі 1.3. «Генезис правового статусу митних органів та компетенції в адміністративно-юрисдикційних провадженнях» здійснено аналіз норм чинного законодавства, опрацьовано результати узагальнення судової практики щодо регулювання правового статусу митних органів, його реалізації у процесуальних відносинах. Виділено дві взаємопов'язані проблеми, які потребують вирішення. По-перше, необхідно вдосконалити норми законів (насамперед Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») з метою забезпечення реалізації призначення митних органів – захист митних інтересів України (ч. 1 ст. 544 Митного кодексу України), вирішення завдання щодо запобігання та протидії контрабанді (п. 10 ч. 2 ст. 544

Митного кодексу України). Друга проблема безпосередньо пов'язана з першою і стосується перерозподілу компетенції між органами безпеки та митними органами, зважаючи на потребу формування дієвих нормативних гарантій ефективного виконання митними органами закріплених ст. 544 Митного кодексу України призначення та завдань. Вирішення цих завдань полягає в проведенні системних реорганізаційних заходів у правоохоронних органах, насамперед – їх інституційної реорганізації, встановлення оптимальних, відповідних призначенню кожного правоохоронного органу функцій і завдань, відповідної компетенції. Також виокремлено окремі проблеми реалізації митними органами правового статусу в процесуальних правовідносинах та доведено необхідність поглибленого аналізу наступних питань, пов'язаних із дотриманням процедур доказування в адміністративному судочинстві, забезпечення законності процедур митного контролю (особливо щодо митної вартості, визначення країни походження товару, здійснення класифікації товарів та інші).

У розділі 2 «Загальна характеристика адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів» розглядаються принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень, здійснено їх систематизацію; розкрито сутність позовного провадження в діяльності митних органів; надано юридичну характеристику адміністративно-деліктних проваджень в діяльності митних органів.

У підрозділі 2.1. «Принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень» вказано, що принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень об'єктивують засадничі положення їх участі у зазначених провадженнях, однак не є абсолютними, незмінними, враховуючи їх діалектичний характер, що виявляється у впливі на них змін, які відбуваються в суспільстві, державі, усіх сферах публічно-владної діяльності, в тому числі – митної. Запропоновано віднести до ознак принципів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень такі: а) є теоретико-правовою основою, ідеєю, закріпленою у правових вимогах імперативного характеру до митних органів та інших учасників проваджень; б) виражають закономірності участі митних органів у таких провадженнях; в) відображають взаємозв'язок і взаємообумовленість реалізації процесуальної компетенції митними органами як учасниками проваджень та іншими їх суб'єктами; г) мають бути закріплені у законодавстві, норми якого регулюють процесуальні відносини щодо здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності за участю митних органів. На підставі обґрунтованих ознак зазначених принципів сформульовано поняття «принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень». Сформульовано такі принципи та здійснено їх систематизацію.

У підрозділі 2.2. «Сутність позовного провадження та його особливості в діяльності митних органів» зазначено, що за теоретичним підходом (Т. Манн, Р.С. Мельник, В.М. Бевзенко, А. Т. Комзюк), спираючись на рішення Європейського суду з прав людини, адміністративний позов слід розглядати як спеціальний засіб правового захисту, що має матеріально-правову і процесуально-правову

сторони. При застосуванні категорії «позовне провадження» як узагальнюючої щодо процедур судового розгляду на різних стадіях судового адміністративного процесу враховано науковий підхід, що передбачає визнання динамічного характеру судового адміністративного процесу, який виявляється у відповідних змінах матеріально-правової та процесуально-правової сторін адміністративного позову, а також значенні під час розгляду справи на різних стадіях процесу. Спираючись на науковий підхід вчених (насамперед В. О. Рязановського, С. В. Прилуцького, В. В. Комарова), вказано про позовну форму захисту права в адміністративному суді, що уможливило універсальність та узагальнюючий характер категорії «позовне провадження» стосовно процедур судового розгляду і вирішення спорів про право в порядку адміністративного судочинства. Виділено ознаки позовного провадження в адміністративних судах за участю митних органів, із врахуванням особливостей правового статусу митних органів у судовому адміністративному процесі – переважно як відповідачів і позивачів у справах, відповідно п. 4 ч. 1 ст. 283 КАСУ. Обґрунтовано доцільність розгляду публічно-правового спору в двох аспектах: як юридичний факт і як умову його настання. Водночас нормативне значення публічно-правового спору передбачає його визначення як предмету судового розгляду (п. 1 ч. 1 ст. 4 КАСУ). Вказано, що на відміну від позовної заяви, заява митного органу до адміністративного суду подається з метою реалізації покладених на цей орган функцій у межах передбачених законодавством повноважень, а її предмет не стосується публічно-правового спору.

У підрозділі 2.3. «Юридична характеристика адміністративно-деліктних проваджень в діяльності митних органів» підтримано науковий погляд про визначення провадження у справах про порушення митних правил як різновид провадження у справах про адміністративні правопорушення. Спираючись на думку вчених у галузі адміністративного права зазначено, що зміст провадження у справах про порушення митних правил не становлять відносини з приводу притягнення порушника до відповідальності. Такі відносини є похідними від процесуальних відносин щодо розгляду і вирішення справи про порушення митних правил, а юридичні наслідки винесеного рішення є результатами здійснення процесуальних дій. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, в діяльності митних органів виділені з урахуванням положень підзаконних нормативно-правових актів Національного агентства з питань запобігання корупції як провідного суб'єкта правозастосовної антикорупційної діяльності, що впливає з присписів Розділу II Закону України «Про запобігання корупції».

У розділі 3 «Шляхи вдосконалення адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів та її процесуальної форми» розглянуто напрямки гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур, окреслено шляхи вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів із врахуванням судової практики адміністративних судів щодо розгляду та вирішення митних спорів.

У підрозділі 3.1. «Актуальні питання гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур» підкреслено, що необхідність визначення напрямків гармонізації законодавства, норми якого регулюють відносини у сфері адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур, визначена Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписану 27.06.2014 року (набрала чинності для України 01.09.2017), нормативно-правових актів, прийнятих до підписання Угоди, якими легалізовано стратегічно важливі пріоритети реалізації політики України щодо євроінтеграції (зокрема, Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною, яка набула чинності 01.03.1998 р., Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21.11.2002 р. № 228-IV та інші). Наведено правові заходи і засоби, спрямовані на боротьбу з порушеннями митних правил (передбачені Міжнародною конвенцією про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 09.06.1977 р. (Конвенція Найроби); Міжнародною конвенцією про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин від 27.06.2003 р. (Конвенція від 27.06.2003 р.)). Вказано про Рамкові стандарти безпеки та полегшення міжнародної торгівлі СОТ (Рамкові стандарти), відповідно до яких необхідно активізувати застосування превентивних методів протидії порушенням митних правил, ефективність яких забезпечується належною взаємодією та узгодженням відповідних митних процедур та інформаційного обміну. Окрема увага надається місцю та ролі управління ризиками в діяльності митних адміністрацій. Виділено положення Спеціального додатку оновленої Кіотської конвенції «Н» щодо «адміністративного врегулювання митного правопорушення», що передбачає потенційну можливість застосування компромісу і в разі вчинення злочину, що сприймається достатньо неоднозначно. Запропоновано здійснити імplementацію Рекомендованого правила 15 Розділу 1 Спеціального додатку «Н» Кіотської конвенції щодо обов'язку митної служби «звільнити від арешту або затримання товари під адекватну гарантію за умови, що ці товари не підпадають під будь-які заборони чи обмеження або не знадобляться як докази на якомусь подальшому етапі провадження».

У підрозділі 3.2. «Шляхи вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів із врахуванням судової практики адміністративних судів щодо розгляду та вирішення митних спорів», спираючись на результати аналізу правових позицій вищих судів адміністративної юрисдикції протягом 2017–2019 років, зазначено, що серед спорів у сфері реалізації державної митної політики переважають спори з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності: щодо визначення коду товару за УКТЗЕД, коригування митної вартості товару; щодо

повернення платникам податків митних та інших платежів, помилково та/або надмірно сплачених до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами; порушення строку накладення адміністративних стягнень у справах щодо порушення митних правил у разі вчинення особою триваючого правопорушення. Обґрунтовано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства та запропоновано редакцію відповідних змін.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо визначення сутності й змісту адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. Сформульовані положення та пропозиції спираються на результати дослідження наявних наукових напрацювань, аналізу митного та адміністративно-деліктного законодавства, міжнародних конвенцій, статистичних даних правозастосовної діяльності митних органів та практики адміністративних судів. Серед найважливіших результатів дисертаційного дослідження наведено такі.

1. Стан наукової розробленості проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів характеризується науковими дослідженнями, систематизованими шляхом застосування наукового підходу «від загального до конкретного». Виділено такі групи досліджень, присвячених проблемам: а) адміністративного процесу; співвідношення категорій «процес», «провадження», «процедура» у їх адміністративно-правовому значенні (група дослідження проблем розвитку базових категорій адміністративного процесу та процедури); б) юрисдикції, адміністративної юрисдикції, адміністративної діяльності, адміністративно-юрисдикційної діяльності (група досліджень сутності компетенції та її реалізації); в) розвитку митного права, процедурам реалізації компетенції митними органами. У межах останньої групи за ознакою предметної спрямованості виділено наступні підгрупи наукових робіт: а) щодо змісту норм митного права (В. Я. Настюк), митних режимів (О. О. Афанасьева, К. В. Бережна, О. М. Козирін, М. В. Мельник, Б. А. Кормич, Я. Б. Назарова, О. О. Крестьянінов, О. В. Чуприна, М. Г. Шульга та інші); б) щодо реалізації митної політики (Б. А. Кормич, П. В. Пашко, Д. В. Приймаченко та інші); в) щодо проблем адміністративної відповідальності за порушення митних правил, провадження у справах про порушення митних правил (Є. В. Додін, А. В. Дусик, С. Ю. Дьоміна, В. В. Нижникова, А. І. Педешко, Д. В. Приймаченко, В. В. Ченцов, О. М. Чернявська, В. В. Хомутянський та інші); г) щодо адміністративної діяльності митних органів, її форм, методів, процедур здійснення (В. Т. Комзюк, С. Г. Левченко, А. А. Мудров, О. І. Попівняк та інші), проблем публічного адміністрування у митній сфері (І. П. Яковлев), а також сутності адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів (А. Б. Калюта, І. П. Жилка та інші); д) щодо аналізу адміністративно-правових засад боротьби з порушеннями митних правил (О. В. Константа, Г. В. Соломенко, І. В. Яромій та інші).

2. Визнання статичної і динамічної змісту категорії «адміністративна процедура» дозволило вказати про вужче значення поняття «адміністративно-юрисдикційне провадження в діяльності митних органів», порівняно з категорією «адміністративна процедура діяльності митних органів».

Адміністративно-юрисдикційними провадженнями в діяльності митних органів названо сукупність дій, здійснюваних митними органами (їх посадовими особами) або за їх участю, урегульованих адміністративними процесуальними та митно-процесуальними нормами щодо розгляду і вирішення публічно-правових спорів у митній сфері, здійснення провадження у справах про порушення митних правил та провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Стадією адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів названо правову форму закріплення формально визначених адміністративними процесуальними нормами правових вимог до учасників адміністративно-юрисдикційного провадження у митній сфері, що забезпечують послідовність, етапність здійснення цілеспрямованих процесуальних дій митними органами та іншими суб'єктами провадження з метою вирішення конкретних завдань кожної стадії у межах загальних завдань адміністративно-юрисдикційного провадження.

Видом адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів визначено сукупність однорідних процесуальних відносин, у межах яких за участю уповноважених митних органів (їх посадових осіб) здійснюються однорідні, цілеспрямовані щодо вирішення індивідуальної справи у сфері митної діяльності процедури адміністративно-юрисдикційного характеру, урегульовані адміністративними процесуальними та митно-процесуальними нормами.

3. Чинниками впливу на формування та реалізацію митними органами правового статусу та його особливості в адміністративно-юрисдикційних провадженнях визначено: особливості геополітичного становища держави; ступінь економічного розвитку; існуючі загрози, їх характер, міра і ступінь впливу на економіку та стан фінансової системи держави. Ці чинники безпосередньо впливають на пріоритетні завдання, які мають бути вирішені з метою забезпечення митної безпеки та, відповідно, на правовий статус митних органів. Згідно із співвідношенням завдань правоохоронного або фіскального характеру, які мають бути реалізовані у митній сфері з метою охорони і захисту національних інтересів, має бути здійснено визначення державних органів та відповідний розподіл компетенції між ними з метою усунення дублювання і забезпечення належного виконання покладених на них функцій.

Серед чинників, що впливають на ефективність реалізації митними органами статусу в процесуальних правовідносинах, є закріплення в чинному законодавстві призначення, завдань, структури та взаємовідносин із іншими державними органами та міжнародними організаціями. Звернення до аналізу змін у чинному законодавстві щодо регулювання наведених питань дозволило констатувати численні інституційні зміни, що безпосередньо впливають на ефективність реалізації митними органами правового статусу, зокрема у процесуальних правовідносинах.

4. Принципами діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень визначено основу відповідної діяльності, головні ідеї, закріплені у чинному законодавстві в імперативних правових вимогах до митних органів та інших учасників зазначених проваджень, в яких відображено закономірності реалізації їх адміністративної процесуальної правосуб'єктності у зазначених провадженнях.

Принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень систематизовано за ознакою характеру закономірностей, які вони відтворюють: а) принципи державної служби (верховенство права, законність, професіоналізм, патріотизм, добросесність, ефективність, забезпечення рівного доступу до державної служби, політична неупередженість, прозорість, стабільність); б) загальні принципи діяльності митних органів як учасників позовного та адміністративно-деліктного проваджень (верховенство права; законність; справедливність; гуманізм; відкритість; прозорість; гласність; незалежність; офіційний характер; професійність; добросесність; захист інтересів громадянина, держави); в) спеціальні принципи відповідні процесуальному статусу посадових осіб митних органів у зазначених провадженнях. Підкреслено спільні принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень: верховенство права, законність, професіоналізм.

5. Сутність позовного провадження в діяльності митних органів розкривається в його ознаках: процедури провадження у справах адміністративної юрисдикції, в яких беруть участь митні органи, урегульовані нормами адміністративного процесуального права; митні органи у судовому адміністративному процесі виступають переважно як відповідачі у справах адміністративної юрисдикції; митні органи можуть виступати як позивачі у визначених законом випадках. Такий випадок встановлено п. 4 ч. 1 ст. 283 КАСУ; важливою особливістю правового статусу митних органів у судовому адміністративному процесі є те, що вони як суб'єкти владних повноважень беруть участь у розгляді та вирішенні справи з метою захисту публічного інтересу – інтересу держави; митні органи як учасники судового процесу мають право через представника брати участь у її розгляді; для учасників судового адміністративного процесу в справах щодо розгляду і вирішення публічно-правових спорів у митній сфері, а також у справах за зверненням митних органів, передбачено процесуальні гарантії як правові можливості впливу на хід процесу та отримання судового рішення; рішення у справі адміністративної юрисдикції, в якій беруть участь митні органи, ґрунтується на законах і фактах, установлених судом; позовне провадження за участю митних органів як позивачів і відповідачів має змагальний характер.

Встановлено різницю в процесуальному порядку розгляду позовної заяви (адміністративного позову) та заяви у справах адміністративної юрисдикції за участю митних органів за Кодексом адміністративного судочинства України, яка є істотною і виявляється в таких елементах процесу, як суб'єкти та форми звернення до адміністративного суду, предметна та інстанційна підсудність, процедури, процесуальні строки, види судових рішень, порядок виконання судових рішень.

6. Спираючись на наукові напрацювання, провадження у справах про порушення митних правил розглянуто як різновид провадження у справах про адміністративні правопорушення, урегульований адміністративними процесуальними та митно-процесуальними нормами, що являє сукупність послідовно здійснюваних процедур, спрямованих на розгляд і вирішення справи про порушення митних правил на підставі, у межах та спосіб, передбачені Митним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення та прийняття законного, обґрунтованого рішення у справі. Відмінність провадження у справах про адміністративні правопорушення від провадження у справах про порушення митних правил виявляється: у визначенні підстав притягнення до адміністративної відповідальності; у врегулюванні підстав для порушення справи про порушення митних правил; у відомостях, які мають бути вказані в протоколі як формалізованій підставі провадження у таких справах; в суб'єктах, уповноважених складати протоколи про порушення митних правил і про адміністративні правопорушення та розглядати такі справи; у відмінностях у процедурах проваджень; в переліку видів адміністративних стягнень та порядку їх накладення

Визначено особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, в діяльності митних органів: встановлення виключно Кодексом України про адміністративні правопорушення юридичних складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, в діяльності митних органів, а з окремих питань врегулювання диспозицій статей КУпАП, якими передбачено адміністративну відповідальність за такі порушення, не урегульованих КУпАП – іншими нормативно-правовими актами, насамперед – Законом України «Про запобігання корупції», нормативно-правовими актами Національного агентства за питань запобігання корупції; врегулювання процедур провадження виключно Кодексом України про адміністративні правопорушення; посадові особи митних органів є спеціальним суб'єктом адміністративної відповідальності, що впливає з їх правового статусу; посадові особи митних органів можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, відповідальність за які передбачена статтями 172.4–172.8, 172-9 КУпАП; право складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, та розглядати справи про такі порушення уповноважено обмежену кількість суб'єктів, наділених владними повноваженнями; встановлено виключну підвідомчість суддів загальних судів розглядати справи про такі правопорушення.

7. Розглянуто чинники, які мають бути враховані при здійсненні гармонізації митного законодавства України із положеннями міжнародних конвенцій: особливості побудови системи законодавства України та її генезис, необхідність упередження конфліктності норм законодавства України з питань митної справи з положеннями міжнародних нормативних актів; наявні проблеми забезпечення безпеки у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні; зв'язок між такими злочинами, як контрабанда (зокрема ст. 201, 201-1 Кримінального кодексу України) та легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 Кримінального кодексу України).

До напрямків гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів віднесено: врегулювання правових заходів і засобів, спрямованих на боротьбу з порушеннями митних правил; уніфікація митних процедур; вдосконалення системи управління ризиками; закріплення випадків, коли митні органи повинні звільняти від арешту або затримання транспортні засоби, що були використані під час здійснення митного правопорушення; антикорупційний напрямок в діяльності митних органів.

Необхідність врахування рішення Європейського суду з прав людини щодо сутності державно-владних повноважень та їх реалізації, забезпечення відповідності загальної норми щодо завдання адміністративного судочинства додатковим гарантіям законності діяльності, зокрема митних органів, при реалізації ними компетенції визначила доповнення ч. 1 ст. 2 КАСУ, якою визначено завдання адміністративного судочинства, словами «а також справ за зверненням суб'єктів владних повноважень у межах реалізації їх компетенції».

Обгрунтовано пропозиції: про повернення норми про особливості обчислення строку накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил; про усунення помилкового тлумачення судами норми ст. 380 МКУ щодо тимчасового ввезення на митну територію України транспортних засобів для особистого користування; щодо врегулювання питання про витребування додаткових документів від декларанта з приводу заявленої митної вартості із врахуванням п. 7.1 Стандартного правила 6.4. Додатка II до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Загальний додаток); визначення ціни позову у справах щодо оскарження рішення про коригування митної вартості товарів; забезпечення кореспондування норм антикорупційного законодавства.

Сформульовано конкретні пропозиції щодо внесення змін до законодавства.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України та періодичних наукових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз:

1. Коробенко С. В. Окремі дискусійні питання визначення видів адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. *Європейські перспективи*. 2017. № 4. С. 34–40.
2. Коробенко С. В. Поняття та види адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1, т. 5. С. 156–162.
3. Коробенко С. В. Наукові погляди щодо сутності категорій «адміністративний процес», «юрисдикція», «адміністративна юрисдикція» як основи визначення адміністративно-процесуальних проваджень в діяльності митних органів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2, т. 5. С. 117–124.
4. Коробенко С. В. Сучасний стан наукової розробленості проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів. *Наше право*. 2018. № 3. С. 26–31.

5. Коробенко С. В. Принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень. *Наукові записки*. Серія: Право. 2019. Вип. 6 (спецвипуск), т. 2. С. 71–75.

6. Коробенко С. В. Правовий статус митних органів: проблеми правового регулювання та правореалізації. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2020. № 3–4. С. 140–146.

Матеріали наукових конференцій:

7. Коробенко С. В. Поняття стадії адміністративно-юрисдикційного провадження в діяльності митних органів. *Актуальні питання юридичної науки та практики* : тези доп. учасників І наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 23 квітня 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Київ, 2020. С. 102–106.

8. Коробенко С. В. Ризики вчинення посадовими особами митних органів корупційних дій. *Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності* : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 14 травня 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 41–44.

9. Коробенко С. В. Юридична характеристика спільних принципів діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень. *Забезпечення сталого розвитку в умовах глобалізації них трансформацій* : тези доп. учасників ІІІ конференції молодих науковців. (м. Київ, 29 травня 2020 р.) / Академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ, 2020. С. 28–32.

АНОТАЦІЯ

Коробенко С. В. Адміністративно-юрисдикційні провадження в діяльності митних органів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2021.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо визначення сутності та змісту адміністративно-юрисдикційних проваджень в діяльності митних органів. Сформульовані положення та пропозиції спираються на результати дослідження наукових напрацювань, аналіз митного та адміністративно-деліктного законодавства, міжнародних конвенцій, статистичних даних правозастосовної діяльності митних органів та практику адміністративних судів.

Систематизовано наукові дослідження, які стосуються проблеми визначення сутності адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх місця в діяльності митних органів, обґрунтовано поняття «адміністративно-юрисдикційні провадження в діяльності митних органів» та визначено види таких проваджень, розглянуто чинники впливу на формування та реалізацію митними органами правового статусу і його особливості в адміністративно-юрисдикційних

провадженнях, виходячи з генезису їх правового статусу та компетенції в адміністративно-юрисдикційних провадженнях.

Розглянуто принципи діяльності митних органів як учасників адміністративно-юрисдикційних проваджень, здійснено їх систематизацію, розкрито сутність позовного провадження в діяльності митних органів, надано юридичну характеристику адміністративно-деліктних проваджень в діяльності митних органів.

Запропоновано напрямки гармонізації законодавства щодо адміністративної юрисдикційної діяльності митних органів відповідно міжнародним стандартам митних процедур, окреслено шляхи вдосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень за участю митних органів із урахуванням судової практики адміністративних судів щодо розгляду та вирішення митних спорів.

Ключові слова: митні органи, адміністративно-юрисдикційні провадження, правовий статус, учасник провадження, принципи діяльності, позовне провадження, адміністративно-деліктне провадження, гармонізація, міжнародні стандарти

АННОТАЦІЯ

Коробенко С. В. Административно-юрисдикционные производства в деятельности таможенных органов. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный авиационный университет. – Киев, 2021.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и предложено новое решение научного задания по определению сути и содержания административно-юрисдикционных производств в деятельности таможенных органов. Сформулированные положения и предложения основываются на результатах наивысших научных исследований, анализе таможенного и административно-деліктного законодательства, международных конвенций, статистических данных правоприменительной деятельности таможенных органов и практики административных судов.

Систематизированы научные исследования, касающиеся проблемы определения содержания административно-юрисдикционных производств и их места в деятельности таможенных органов, выделены признаки и обосновано понятие «административно-юрисдикционные производства в деятельности таможенных органов», предложены стадии таких производств, а также определены виды производств. Признание связи между материальными и процессуальными нормами обусловило необходимость определения административно-юрисдикционными производствами в деятельности таможенных органов только той части отношений по осуществлению административно-юрисдикционной деятельности, которая урегулирована

нормами Кодекса административного судопроизводства Украины, Кодекса Украины об административных правонарушениях и корреспондирующими с ними нормами Закона Украины «О предупреждении коррупции», Таможенного кодекса Украины. Иные юрисдикционные отношения (по применению должностными лицами таможенных органов мер административного принуждения, привлечения к дисциплинарной ответственности, рассмотрения и разрешения жалоб) предложено рассматривать такими, которые урегулированы административно-процедурными нормами. Выделены факторы влияния на формирование и реализацию таможенными органами правового статуса и его особенности в административно-юрисдикционных производствах, исходя из генезиса их правового статуса и компетенции в административно-юрисдикционных производствах.

Выделены принципы деятельности таможенных органов как участников административно-юрисдикционных производств, проведена их систематизация по признаку характера отображенных закономерностей: а) принципы государственной службы; б) общие принципы деятельности таможенных органов как участников искового и административно-деликтного производств; в) специальные принципы, соответствующие процессуальному статусу должностных лиц таможенных органов в выделенных производствах. Указаны общие принципы деятельности таможенных органов как участников административно-юрисдикционных производств: верховенство права, законность, профессионализм. Раскрыто содержание искового производства в деятельности таможенных органов, дана юридическая характеристика административно-деликтных производств в деятельности таможенных органов.

Предложены направления гармонизации законодательства, регулирующего административную юрисдикционную деятельность таможенных органов в соответствии с международными стандартами таможенных процедур. Выделены пути совершенствования правового обеспечения административно-юрисдикционных производств с участием таможенных органов с учетом судебной практики административных судов по рассмотрению и разрешению таможенных споров.

Ключевые слова: таможенные органы, административно-юрисдикционные производства, правовой статус, участник производства, принципы деятельности, исковое производство, административно-деликтное производство, гармонизация, международные стандарты.

SUMMARY

Korobenko S. Administrative and jurisdictional proceedings in the activities of customs authorities. – Manuscript

Thesis for acquiring a scientific degree of Candidat of Juridical Sciences in speciality 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Informational Law). - National Aviation University, Kyiv, 2021.

The dissertation carried out a theoretical synthesis and proposed a new solution to the scientific task of determining the essence and content of administrative-judicial proceedings in the activities of customs authorities. The formulated provisions and proposals are based on the results of existing research, analysis of customs and administrative-tort legislation, international conventions, statistics on the enforcement of customs authorities and the practice of administrative courts.

Scientific studies on the problem of determining the content of administrative-judicial proceedings and their place in the activities of customs authorities have been systematized, the signs and rationale of the concept of administrative-judicial proceedings in the activities of customs authorities were identified, the stages of such proceedings have been proposed, and the types of proceedings have been defined. Recognition of connection between the material and legal procedure caused need of definition by administrative and judicial productions in activities of customs authorities only of that part of the relations for implementation of administrative and judicial activity which are settled by standards of the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offences and corresponding to them the provisions of the law of Ukraine «On the prevention of corruption», the Customs Code of Ukraine. Other judicial relations (on the application by customs officials of measures of administrative coercion, disciplinary liability, consideration and resolution of complaints) are proposed to be considered as regulated by administrative and procedural rules. The factors of influence on formation and implementation by customs authorities of legal status and its peculiarities in administrative-judicial proceedings have been identified, based on the genesis of their legal status and competence in administrative-judicial proceedings.

The principles of the activities of customs authorities as participants in administrative and judicial proceedings have been highlighted, their systematization has been carried out on the basis of the nature of the reflected laws: A) the principles of public service; B) general principles of activities of customs authorities as participants of claims and administrative-tort proceedings; C) the special principles corresponding to the procedural status of officials of customs authorities in the allocated productions. The general principles of the customs authorities as participants in administrative and judicial proceedings have been indicated: the rule of law, legality, and professionalism. The content of the claims proceedings in the activities of customs authorities is disclosed, the legal characteristics of administrative-tort proceedings in the activities of customs authorities have been given.

The directions of harmonization of legislation regulating the administrative judicial activities of customs authorities in accordance with international standards of customs procedures have been proposed. The ways to improve the legal provision of administrative and judicial proceedings involving customs authorities have been identified, taking into account the jurisprudence of administrative courts in the consideration and settlement of customs disputes.

Key words: customs authorities, administrative-judicial proceedings, legal status, participant in proceedings, principles of activity, claims proceedings, administrative-tort proceedings, harmonization, international standards.

Підписано до друку 10.03.2021.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 2103-19.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com

